

УДК 787.61:7801

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-9284-2747>DOI: <https://doi.org/10.37627/2311-9489-19-2021-1.165-173>

ГІТАРНИЙ РУХ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Чеченя**Костянтин Анатолійович**

кандидат мистецтвознавства,
професор, Національний
педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова, м. Київ,
chechenya@gmail.com

Чеченя**Константин Анатольевич**

кандидат искусствоведения,
професор, Национальный
педагогический университет
им. М. П. Драгоманова,
г. Киев,
chechenya@gmail.com

Kostyantyn Chechenya

Ph.D. (Art History), Professor,
National Pedagogical Drahomanov
University, Kyiv,
chechenya@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена розвитку гітарного мистецтва в Україні початку XXI століття. Ця тема майже не розроблена у вітчизняному музикознавстві. В основному дослідження присвячені загальноєвропейським тенденціям чи регіональним школам.

Уперше проаналізовано різні аспекти діяльності Асоціації гітаристів НВМС, подано історичний матеріал про становлення гітарного мистецтва в Україні, відомості про видатних музикантів минулого.

Зібрано фактичний матеріал про історію створення Національної всеукраїнської музичної спілки та її творчого осередка — Асоціації гітаристів. Прослідковано розвиток гітарного руху в Україні початку нового століття, від Першого всеукраїнського фестивалю-конкурсу гітарного мистецтва Валерія Петренка до подій сьогодення.

Акцентовано увагу на шляхах розвитку конкурсної діяльності, на прикладі Відкритого конкурсу музичних майстрів ім. Олега Стефанюка (2019), інтернет-конкурсів виконавців «Гітарограй» та конкурсу «Компогітар».

Популяризації гітари сприяє єдиний спеціалізований журнал «Гітара в Україні», який регулярно виходить з 2008 року.

У підсумку констатуємо, що активна, різнобічна діяльність Асоціації гітаристів НВМС значно сприяла розвитку українського гітарного мистецтва у виконавському та науково-педагогічному аспекті.

Ключові слова: гітарне мистецтво, Асоціація гітаристів, конкурс, фестиваль, педагог.

У кінці 90-х років ситуація в гітарному мистецтві України була складною і неоднозначною. Кращі українські музиканти виїжджали в Москву, Петербург і далі в Європу й за океан. В Україні, за деякими винятками, навчальний процес проводився за старими радянськими програмами: ні концертний, ні, особливо, педагогічний репертуар майже не оновлювався.

Конкурсів гітарного мистецтва майже не проводилось, фестивалний рух не розвивався, не були налагоджені зв'язки з провідними зарубіжними музикантами й педагогами. Публічне виконання творів українських композиторів і народно-українського мелосу було справжньою рідкістю, бракувало національного концертного й педагогічного репертуару.

Занепадала минула слава українських гітаристів, хоча ще в XVIII столітті вражав філігранною технікою гри на скрипці й гітарі видатний віртуоз українського походження Іван Хандошко (1747–1804). І це ще до народження геніального Нікко-

ло Паганіні, який свідчив, що він володар скрипки, але його володар — гітара. Про композиторський хист і гітарні опуси Хандошка писав дослідник музичного мистецтва М. Стахович, констатує, що «це одні з кращих речей, які колись були написані для нашого інструменту» (Вольман, 1961, с. 55).

Талановитий український музикант Гаврило Рачинський (1777–1843) також був високопрофесійним скрипалем і гітаристом, який збагатив репертуар оригінальними творами й вишуканими варіаціями для гітари (Вольман, 1961, с. 56).

Теми чудових українських пісень здавна використовували для гітарних варіацій композитори різних країн.

Особливою популярністю користувалася пісня Семена Климовського «Їхав козак за Дунай». До нашого часу дійшли варіації, що були надруковані в музичних журналах другої половини XVIII століття. І сьогодні гарна мелодія, що оспівує класичну гармонію, чарує слухачів і слугує джерелом натхнення для композиторів.

Справжньою гордістю гітарного мистецтва був Марко Данилович Соколовський, який народився в містечку Погребище 25 квітня 1818 року. Юний Марко з шести років і до кінця життєвого шляху не розлучався з гітарою. У юнацькі роки він уже професійний виконавець і в травні 1841 успішно виступає в Житомирі на сцені театру М. Комбурля. Тоді він блискуче виконав відомий Концерт *e moll* італійського гітариста й композитора Фердинандо Карулли. А потім тріумфальні виступи на кращих сценах європейських міст: Київ, Санкт-Петербург, Варшава, Берлін, Мілан, Париж, Лондон. І постійно — переповнені зали й великий успіх. Європейська преса висловлювала справжнє захоплення українським артистом (Вольман, 1961, с. 128).

1858 рік. Відень.

«...у залі спільноти любителів музики ми мали насолоду слухати гітариста Соколовського, який ... довів, що на своєму інструменті він відноситься до найкращих митців».

12 квітня 1858 р. WEINER ZEITUNGHALLE № 97.

1864 рік. Париж.

«М. Соколовський прибув до нас зі славою. У його майстерних руках гітара піддаєть-

ся різноманітним нюансам і надзвичайно виразній, граціозній та пристрасній мелодії. Його чудовий талант перевершив усе те, що можна було передбачити».

18 січня 1864 р. REVUE CRITIQUE.

1867 рік. Познань. Про виступи пана Марка Соколовського з Волині писали, що концерти «у великих містах, де він виступав, створили сенсацію».

26 березня 1867 р. OSTDEUTCH ZEITUNG.

Багато чого можна сказати про українського «Короля гітари», як величали Марка Соколовського в тогочасній Європі, але завершимо коротку історичну довідку деякими фактами з життя його сучасника Михайла Вербицького (Чеченя, 2015, с. 4).

Автор музики до національного гімну відомий як хоровий диригент, композитор, який написав понад тридцять творів духовної музики, дванадцять симфоній-увертюр, а також оперети, пісні і твори інструментальної музики. Але не всім відомий факт, що Михайло Михайлович досконало володів грою на гітарі, мав багато учнів і навіть написав ґрунтовну школу для цього інструмента (Волинський, 1965, с. 86).

Зауважимо, що патріотична пісня «Ще не вмерла Україна» в оригіналі була написана й виконувалась під супровід шестиструнної гітари. Коротка історична довідка свідчить про те, що гітара має давні традиції і самобутню історію в українському музично-інструментальному мистецтві.

Наступні сто років — це був період, який не вирізнявся яскравими віртуозами-гітаристами та самобутніми композиторами європейського рівня. І лише наприкінці XX століття гітарний рух помітно активізується. На той час уже проводила активну концертно-творчу діяльність Національна всеукраїнська музична спілка (НВМС), яка веде свою історію з початку двадцятих років минулого століття, коли видатні діячі музичного мистецтва створили Музичне товариство імені Миколи Леонтовича. З такою ініціативою виступили Порфирій Демущий, Пилип Козицький, Борис Лятошинський, Левко Ревуцький, Кирило Стеценко, Гнат Хоткевич та інші тогочасні музиканти й композитори.

Проте всього через шість років Музичне товариство було закрито. Це були часи, коли радянська влада жорстко придушувала найменші прояви національної свідомості. Уже після Другої світової війни продовжилась діяльність Товариства. 1990

року відбувся з'їзд, делегати якого вирішили створити творчу професійну організацію — Усеукраїнську музичну спілку, головою якої було обрано Анатолія Тимофійовича Авдієвського. Через вісім років Спілка отримала статус Національної.

Тоді серед творчих осередків, з яких формувалася Спілка, були Асоціація діячів музичної освіти і виховання, Асоціація «Хорове товариство ім. М. Леонтовича, Асоціація народно-інструментальної музики, Асоціація діячів духової музики, Асоціація баяністів-акордеоністів, навіть Асоціація діячів естрадного мистецтва. А ось об'єднання гітаристів не було, що дивно, зважаючи на широке побутування і світову популярність цього музичного інструменту.

«2000 рік — нове тисячоліття... Нові ідеї, творче піднесення, бажання зробити щось надзвичайне. Саме в листопаді цього року відомий музикант, керівник Ансамблю давньої музики Костянтин Чеченя запропонував київським гітаристам об'єднатися для спільної роботи для забезпечення успішного розвитку гітарного мистецтва в Україні» (Бойко, 2007, с. 4).

Ці рядки належать заступникові голови Асоціації гітаристів НВМС Аліні Леонідівні Бойко.

Зібрався талановитий, творчий колектив і дуже активний колектив однодумців: викладач Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра Ольга Ракова, народний артист України Валерій Петренко; креативна молодь: згадувана вже Аліна Бойко, Оксана Шеляженко, яка згодом зробила успішну кар'єру в Німеччині, учениця О. Ракової, а нині — доцент, кандидат мистецтвознавства Олена Дроздова та інші талановиті гітаристи.

Діяльність Асоціації швидко вийшла за межі столиці, приєдналися відомі виконавці й педагоги з різних областей України: заслужений артист України, професор Харківського національного університету мистецтв ім. І. Котляревського Володимир Доценко, доцент Донецької музичної академії ім. С. Прокоф'єва Павло Іванніков, професор Одеської державної академії ім. А. Нежданової Олена Хоршавіна й багато інших відомих гітаристів.

Зараз серед чинних і почесних членів Асоціації гітаристів НВМС є відомі зарубіжні музиканти з різних країн Європи, зі Сполучених Штатів Америки та Канади.

Першим значним заходом Асоціації був Усеукраїнський фестиваль-конкурс гітарного мистецтва Валерія Петренка, що проходив у кінці березня 2001 року в Києві. Цілий тиждень з ранку і до вечора лунала гітара. Звичайно, у центрі уваги був народний артист України, соліст Національної філармонії України Валерій Петренко, який, крім сольних виступів, представляв своїх друзів і працював у журі.

Усім запам'ятався блискучий виступ чудового виконавця і композитора, соліста Одеської філармонії Анатолія Шевченка. Філософ, художник, музиколог, знавець традицій музики фламенко, він з перших нот брав у полон слухача, підіймаючи його до натхненної кульмінації.

Вдумливо й зі смаком виконав складну програму з творів музики сучасних композиторів заслужений артист України Володимир Доценко. Особливо переконливо прозвучали віртуозні твори кубинського композитора Лео Брауера. А «Поетичні вальси» Е. Гранадоса, які натхненний музикант виконав у дуеті з Вікторією Ткаченко, стали справжньою родзинкою вечора.

З юнацьким запалом продемонстрував віртуозну техніку лауреат багатьох музичних конкурсів Олександр Ренгач, контрастом якому був витончений, делікатний музичний діалог з публікою Оксани Шеляженко. Обидва яскравих артисти й далі успішно працюють, завойовуючи прихильність меломанів, але вже не в Україні, а в Німеччині.

Яскравим і потужним акордом, який завершив відкриття фестивалю був виступ гітарного квартету «Київ» Національної філармонії України. Вдячна публіка довго не відпускала музикантів, які яскраво, з вогнем показали нову програму латиноамериканської музики. І кожен вечір протягом тижня юні та досвідчені музиканти збирали повні зали непересічної публіки.

Важливо, що крім вечірніх концертів, уранці й вдень вирувало гітарне життя. Музичні майстри демонстрували нові інструменти, педагоги обмінювалися досвідом, ішли конкурсні прослуховування. Юних музикантів оцінювало авторитетне журі під головуванням народного артиста України Валерія Петренка. У роботі журі брали участь відомі діячі музичного мистецтва: головний диригент Національного академічного оркестру народних інструментів, народний артист України Віктор Гуцал, заслужений артист України, професор Харківського

національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського Володимир Доценко, викладач Київського інституту музики ім. Р. М. Глієра Ольга Ракова, директор Методичного центру Департаменту культури Київської міської державної адміністрації Ірина Баклан, заслужений артист України Володимир Шаруєв та соліст Одеської філармонії Анатолій Шевченко.

Конкурс проходив у трьох вікових категоріях і відкрив чимало молодих талантів. У молодшій групі, не дивлячись на юний вік учасників, була досить серйозна конкуренція. Перше місце розділили Дмитро Іванов (м. Харків, викл. І. Шевчук) і Роман Суряков (м. Дніпро, викл. В. Антонійчук), лідером у середній категорії був Святослав Кочерга (м. Чернігів, викл. Г. Любимов), а в старшій категорії переміг Євген Баркалов (м. Київ, викл. К. Чеченя). Члени журі одноставно присудили Гран-прі Олені Лаврик (м. Горлівка, викл. М. Лаврик).

Крім вечірніх концертів і конкурсних змагань, проходили методичні семінари, відбувався обмін педагогічним та виконавським досвідом, зокрема, поважний білоруський гість — художній директор популярного фестивалю «Ренесанс гітари» Ігор Шошин провів повчальну відео-лекцію про гітарний рух у Європі. Відразу після закінчення гітарного свята організаційний комітет почав готуватися до наступного фестивалю.

Програма II Всеукраїнського конкурсу гітарного мистецтва Валерія Петренка була ще більш насиченою і різноманітною. Справжнє свято для вимогливої київської публіки створили талановиті гітаристи — молоді виконавці й солісти Національної філармонії України заслужені артисти України Андрій Остапенко та Володимир Шаруєв, який виступив зі своїм квінтетом. Приємним сюрпризом був яскравий виступ грецького артиста, лауреата міжнародних конкурсів, голови Асоціації гітаристів Кіпру Д. Реггіноса, який, крім власних творів, переконливо виконав маловідомі класичні мініатюри.

Конкурсанти, що приїхали з різних областей України, змагалися в чотирьох вікових категоріях. І знову, серед усіх переможців був лише один представник столичної школи, що, безперечно, свідчить про об'єктивність і незаангажованість членів журі. У молодшій категорії перемогла Кристина Веклич (м. Суми, викл. Т. Литовченко). Напружена конкуренція в другій категорії привела до появи

двох лідерів. Перше місце розділили Марко Топчій (м. Київ, викл. В. Гоменюк) і Святослав Кочерга (м. Чернігів, викл. Г. Любимов). У наступній категорії перемогу святкував Денис Білодід (м. Горлівка, викл. В. Івко та П. Іванніков). У найстаршій віковій категорії першого місця не було присуджено, а найвищу нагороду — Гран-прі — отримав Андрій Майборода (м. Дніпро, викл. В. Івко та П. Іванніков).

Згодом усеукраїнський фестиваль-конкурс, який започаткувала й проводила Асоціація гітаристів Національної всеукраїнської музичної спілки отримав вищий статус. З 2005 року й до сьогодні регулярно проводиться Міжнародний фестиваль-конкурс гітарного мистецтва «ГітАс», який має добру славу й здобув заслуженого авторитету не тільки в Україні, а й далеко за її межами.

Варто більш детально зупинитися на специфіці проведення мистецьких конкурсів. Не викликає сумніву позитивний результат незаангажованих і добре підготовлених організаційно музичних конкурсів. Це — виявлення і підтримка юних талантів, методичні семінари, майстер-класи сприяють підвищенню кваліфікації виконавців і педагогів, розповсюджують передовий досвід і популяризують досягнення національної музичної культури.

Характерною рисою культури сьогодні є велика кількість і, на жаль, не дуже велика якість різноманітних мистецьких змагань і новоспечених лауреатів, хоча порівняно недавно конкурси проводилися дуже рідко.

Відомий український гітарист Петро Полухін констатував:

«На жаль, ще жоден український гітарист, який вихований у стінах нашої консерваторії, не став переможцем і навіть лауреатом престижних міжнародних конкурсів. Хоча Україна ледь не першою в колишньому Союзі «впустила» гітару в стіни консерваторії і почала готувати професіоналів».

Уточнимо, що саме першою, а не «ледь не першою» Київська консерваторія відкрила клас гітари (Полухін, 1993, с. 4).

Пройшло небагато часу й згаданий вище київський віртуоз Марко Топчій має вже більше сотні перемог на престижних міжнародних конкурсах. І це на справжніх творчих змаганнях, а не районних

«міжнародних конкурсах», які проводяться сьогодні ледь не в кожній музичній школі й навіть деяких сілрадах, що нівелює цінність лауреатських нагород. Не секрет, що існує практика оголошення «міжнародним конкурсом» заходу, який проводиться вперше, на що є аргументом наявність іноземців у складі журі чи серед виконавців. Хоча насправді це може бути китайський студент, який навчається в Україні, або серед членів журі є один колишній співвітчизник, який недавно емігрував за кордон.

Нагадаємо, що, згідно зі світовою практикою організації та проведення міжнародних конкурсів, серед членів журі більшість повинні складати іноземні фахівці, а серед конкурсантів мають бути представники не менше трьох країн. Подібні вимоги прописані в документі під назвою «Методичні рекомендації щодо організації, проведення дитячих та юнацьких міжнародних конкурсів, фестивалів, конкурсів-фестивалів, фестивалів-конкурсів» (Додаток до наказу ДМЦНЗКіМ України 16. 01. 2015 р. № 643-11г.).

Важливо, що вищенаведені конкурси, які проводила Асоціація гітаристів НВМС, цілком відповідають офіційним вимогам. Більше того, у наших конкурсах, які тоді мали статус усеукраїнських, брали участь конкурсанти з кількох країн, а в журі працювали іноземці.

Є ще чимало проблем, які не вирішені в «Методичних рекомендаціях», зокрема розподіл учасників за віковими категоріями, особливості конкурсного репертуару, хронометраж тощо. Але це тема окремого дослідження.

Повертаючись до здобутків феноменального гітариста Марка Топчія, нагадаємо, що серію триумфальних перемог він починав саме з конкурсів Асоціації. А зараз Марко — посол українського гітарного мистецтва у світі, справжнє обличчя національної академічної виконавської культури. Після першої серйозної перемоги на конкурсі, який 2003 року проводила Асоціація гітаристів НВМС, юний київський віртуоз брав участь у більш ніж ста престижних міжнародних конкурсах і ніколи не залишався без нагород. Наймолодший з виконавців, які виступали з сольним концертом у Національній філармонії України — Марко Топчій. Зараз він активно й успішно гастролює та веде майстер-класи не тільки в Україні, а й за її межами — в Австрії, Німеччині, Іспанії, Італії, Португалії, Франції, Пів-

денній Кореї, Китаї, Японії, Мексиці, Сполучених Штатах Америки та інших країнах.

Потрібно кілька сторінок друкованого тексту, щоби тільки перелічити авторитетні міжнародні конкурси, де Марко отримав перші премії. Ось лише кілька назв:

- 3rd International GuitAs Guitar Art Contest (2009) — Ukraine;
- 6th European Classical Guitar Competition Enrico Mercatali (2009) — Italy;
- 3rd International Guitar Festival and Competition (2009) — Germany;
- 12th International Guitar Competition Ville Antony (2011) — France;
- 13th International Classical Guitar Competition and Festival of Sernancelhe (2011) — Portugal;
- 6th International ligita Guitar Competition (2011) — Liechtenstein;
- 1st Festival International de Guitare de Lausanne, International Guitar Competition Victor Pellegrini (2013) — Switzerland;
- 6th International Guitar Competition Culiacan (2013) — Mexico;
- 12th Annual Texas Guitar Competition and Festival (2013) — USA;
- 56th Tokyo International Guitar Competition (2013) — Japan;
- 3rd International Guitar Festival China Changha (2013) — China;
- 6th Taiwan International Guitar Festival and Competition (2014) — Taiwan;
- 1st Jacarta International Guitar Festival and Competition (2014) — Indonesia;
- 4th Concours de Guitare en Pays Tarnais (2015) — South Korea;
- 5th Concurso Internacional de Guitarra Clasica Gredos San Diego (2015) — Spain;
- 3rd International Guitar Competition Maurizio Biasini (2016) — USA;
- 12th International Guitar Competition Yong Virtuoses (2016) — Bulgaria;
- 10th Anniversary Montenegro International Guitar Competition (2016) та багато інших (Чеченя, 2016, с. 3).

У березні 2013 року юний дванадцятирічний віртуоз Марко Землянський отримав Гран-прі на V Міжнародному фестивалі-конкурсі гітарного мистецтва «ГітАс», який регулярно проводить Асоціація гітаристів НВМС. Зараз талановитий гі-

тарист навчається в Київському інституті музики ім. Р. М. Глієра (викладач О. Дроздова) і має вже десятки нагород на престижних міжнародних конкурсах. Це — надійне майбутнє українського гітарного мистецтва! Марко Соколовський — Марко Топчій — Марко Землянський! Для останнього це, звичайно, — великий аванс бути поруч з такими велетнями гітари, але цікаво, що видатні українські гітаристи й минулого, і сьогодення носять однакове ім'я.

Ще багато талановитих музикантів стартували з конкурсу «ГітАс» і до сього часу на кожному конкурсі запалюються нові зірки, розкриваються нові таланти. Зауважимо, що Міжнародний конкурс гітарного мистецтва «ГітАс» є спеціалізованим і вузько направленим, нема ні дуетів, ні ансамблів з іншими музичними інструментами — тільки гітара.

Крім того, на останньому заході в межах конкурсу гітарного мистецтва було започатковано проведення Відкритого конкурсу гітарних майстрів ім. Олега Стефанюка. З різних областей України приїхали майстри й представили на суд журі зовсім недавно зроблені музичні інструменти. Оцінювалися різні параметри: тривалість і тембр звучання, зручність гри на інструменті і, звичайно ж, якість столярної роботи.

Майстри охоче ділилися досвідом, секретами виготовлення надійних музичних інструментів. Деяким з них пощастило повернутися додому без інструментів, які, прямо після конкурсу, придбали вдячні гітаристи.

У процесі нашого фестивалю-конкурсу народилося ще одне творче починання — Міжнародний інтернет-конкурс «ГІТАРОГРАЙ» на краще виконання творів Костянтина Чечені та Аліни Бойко. Солісти, ансамблі та оркестри гітаристів записували твори вищезазначених композиторів і надсилали в оргкомітет конкурсу.

Крім конкурсу майстрів і виконавських конкурсів, Асоціація проводить Міжнародний конкурс композиторів «Компогітар», метою якого є збагачення педагогічного репертуару оригінальними творами для гітари. Уже вдруге проводиться це творче змагання серед гітаристів-композиторів, і по завершенню виходить нотна збірка творів курсантів.

Важливо, що кожен з композиторських конкурсів має конкретне завдання. Так на перший кон-

курс надсилали обробки та варіації на теми народних пісень, а другий був присвячений винятково танцювальній тематиці. У подальшому планується проведення творчого змагання на краще написання поліфонії і творів великої форми.

Окрему увагу варто приділити проєкту Міжнародна літня гітарна академія. З 2006 року й щорічно Асоціація гітаристів проводить цей комплексний захід, який проходить влітку під Києвом у курортному місті Ворзель. Час і місце проведення вибрані не випадково. Завершився навчально-творчий процес — і учасники Академії приїжджають у екологічно чисту зону, для підвищення своєї кваліфікації.

Чіткий режим санаторного харчування, можливість отримання необхідних лікувально-профілактичних процедур, чисте, свіже повітря — усе це створює сприятливі умови для творчої праці. Чудова ворзельська аура завжди давала натхнення українським митцям, тому й проводилися перші Літні гітарні академії в Будинку творчості композиторів, де Григорій Майборода написав оперу «Ярослав Мудрий», Валентин Сильвестров — б симфонію, саме тут була створена геніальна пісня «Два кольори».

Академічні заходи проходили з 10 ранку до 10 вечора з невеликими перервами на харчування і спортивне дозвілля. Використовувалися різні форми: майстер-класи, квести, у яких брали участь усі бажаючі, а особливу активність проявляли студенти та учні старших класів шкіл естетичного навчання.

Зі студентами працювали справжні фахівці своєї справи — педагоги музичних шкіл з досвідом і авторською методикою, викладачі столичних та обласних музичних училищ і коледжів, професура спеціалізованих мистецьких вищих навчальних закладів. Усе це відбувалося відкрито, з можливістю інтерактивного спілкування.

Щодня проводилися лекції і навчально-методичні семінари, де пасивних слухачів не було, бо кожен мав приготувати й провести відповідні доклади й лекції різноманітної тематики. Історичні розвідки: «Лютня та гітара в українській культурі», «Розвиток українського гітарного мистецтва в Україні другої половини XVIII — середини XIX століть», «Михайло Вербицький — гітарист, композитор, педагог», «Андрес Сеговія в Києві» та інші були представлені на Академії.

Основну увагу було приділено проблемам гітарної технології і методології. Означимо лише деякі з тем: «Про інтонування на гітарі», «Помилки конкурсантів, що повторюються», «Деякі питання логіки використання прийомів апояндо і тірандо в гітарній практиці», «Аплікатура як засіб виразності», чимало доповідей торкалося проблем гітарного репертуару та інших важливих аспектів сучасної гітаристики.

Був презентований важливий документ для регламентації навчального процесу в школах естетичного виховання — «Програма для музичної школи (Шестиструнна гітара)», який випустив Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв Міністерства культури України. Автори цієї програми — Костянтин Чеченя, Аліна Бойко та Ольга Черепович аргументовано відповіли на чисельні запитання зацікавлених учасників Академії.

Саме під час Міжнародної літньої гітарної академії був створений Київський оркестр Асоціації гітаристів, який, починаючи з 2007 року, активно виступає та гастролює в Україні та поза її межами, пропагуючи класичну та сучасну гітарну музику.

Охоплено різні аспекти гітарного мистецтва. Крім виконавців і педагогів, активну участь у роботі Академії беруть майстри музичних інструментів. Проходить виставка новостворених гітар, де майстри діляться досвідом ремонту та виготовлення музичних інструментів.

Одним з підсумків діяльності Академії є листи-звернення з конкретними пропозиціями та шляхами вирішення проблем гітарного мистецтва до Міністерства культури, Міністерства освіти і науки та інших державних інституцій.

Члени Асоціації гітаристів НВМС ведуть плідну науково-педагогічну діяльність. Проводяться наукові конференції, регулярно виходять статті в спеціалізованих журналах. У 2008 році за ініціативи професора Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського Володимира Доценка вийшла перша збірка статей «Гітара як звуковий образ світу: виконавське мистецтво та наука».

Статті цієї збірки «Формування гітари в контексті загального процесу розвитку музичної культури» Анатолія Шевченка, «Про гітару в Україні» Костянтина Чечені, «Особливості формування виконавської техніки та якості ігрових навиків в класі

гітари» Ганни Лазаревої та інші наукові дослідження мали помітний вплив на розвиток української гітаристики.

Широкому колу органологічних питань була присвячена дисертація Костянтина Чечені «Інструментальна музика в Україні другої половини XVI — середини XVIII ст. і проблеми автентичності у виконавській культурі» (2008).

Провідний викладач Львівської музичної академії Вікторія Леонідівна Сидоренко (1964–2014) захистила 2009 року дисертацію на тему «Гітарна традиція Львова як складова академічного народно-інструментального мистецтва України».

Вихованець професора Володимира Доценка Олексій Жерздев 2011 року захистив дисертацію на тему «Специфіка фактури у музиці для шестиструнної (класичної) гітари соло». 2013 була успішно захищена дисертація Вікторії Ткаченко «Універсалізм та специфіка музичного мислення у стилях гітарної творчості 1880–1990 років». Ференц Бернат, який навчався в Україні, а зараз плідно працює в Угорщині, написав дисертаційне дослідження на тему «Загальноєвропейський еталон гітарного виконавства та специфіка його національних втілень» (2019). Олена Хорошавіна — викладач Одеської музичної академії 2017 року захистила дисертацію на тему «Творча особистість Уроша Дойчиновича в контексті сучасного гітарного мистецтва».

За ці роки була створена і функціонує бібліотека гітарної літератури Асоціації гітаристів НВМС, діє студія звукозапису, регулярно видаються збірки нотної та методичної літератури. Вагомий вклад у популяризацію гітарного мистецтва вносить Журнал «Гітара в Україні». Це єдиний в Україні спеціалізований журнал, який виходить регулярно з 2008 року (головний редактор — К. Чеченя).

У цьому часописі публікуються наукові та методичні розвідки, присвячені проблемам гітарного виконавства, інтерв'ю з видатними музикантами, важливі факти з історії музичного мистецтва, а в нотному додатку завжди є твори сучасних українських та зарубіжних композиторів, що написані спеціально для нашого видання.

За 20 років існування Асоціація гітаристів налагодила творчі зв'язки з відомими музикантами різних країн. Участь в концертно-творчих заходах Асоціації, крім гітаристів близького зарубіжжя,

брали відомі діячі музичного мистецтва Англії, Греції, Італії, Іспанії, Німеччини, Франції, Китаю, Австралії, Північної та Південної Америки.

Завершуючи статтю, констатуємо, що наведені

факти, які лише частково висвітлюють різноманітну й багатопланову діяльність Асоціації гітаристів НВМС, свідчать про її вагомий вплив на розвиток гітарного мистецтва в Україні.

Література:

- Бойко, А. (2008). Асоціація гітаристів НВМС. *Гітара в Україні*, (1). 48 с.
- Волинський, Й. (1965). *Музична культура Галичини 60-х років XIX ст. Живі сторінки української музики*. Київ: Музична Україна, 86 с.
- Вольман, Б. (1961). *Гітара в Росії. Очерк історії гітарного мистецтва*. Ленінград: Государственное музыкальное издательство. 178 с.
- Полухін, П. (1993). Гітари голос срібний. *Голос України*, (33), С. 4.
- Чеченя, К. (2015). *Мій острів – гітара*. Київ: Музична Україна. 192 с.
- Чеченя, К. (2016). Марко Топчій. *Гітара в Україні*, (9). 48 с.

References:

- Boiko, A. (2008). Asotsiatsiia hitarystiv NVMS [Guitarists Association of the NUMU]. *Hitara v Ukraini*, (1). 48 p. (in Ukrainian)
- Chechenya, K. (2015). *Mii ostriv – hitara [The Guitar is my island]*. Kyiv: Muzychna Ukraina. 192 p. (in Ukrainian)
- Chechenya, K. (2016). Marko Topchii. *Hitara v Ukraini*, (1). 48 p. (in Ukrainian)
- Polukhin, P. (1993). Hitary holos sribnyi [The silver-voiced guitar]. *Holos Ukrainy*, (33), P. 4. (in Ukrainian)
- Volman, B. (1961). *Gitara v Rossii. Ocherk istorii gitarnogo iskusstva [Guitar in Russia. Essay on the history of guitar art]*. Leningrad: Gosudarstvennoye muzykalnoye izdatelstvo. 178 p. (in Russian)
- Volynskiy, Y. (1965). *Muzychna kultura Halychyny 60-kh rokov XIX st. Zhyvi storinky ukrainskoyi muzyky [Musical culture of Galicia in the 1860s. Live pages of Ukrainian music]*. Kyiv: Muzychna Ukraina, 86 p. (in Ukrainian)

Чеченя Константин Анатольевич

Гитарное движение в Украине в начале XXI столетия

Аннотация. Стаття посвящена розвитку гітарного мистецтва в Україні початку ХХІ століття. Ця тема майже не розроблена в українському музикознавстві. В основному дослідження присвячені загальноєвропейським тенденціям або регіональним школам.

Вперше проаналізовані різні аспекти діяльності Асоціації гітаристів НВМС, представлено історичний матеріал про становлення гітарного мистецтва в Україні, дані про видатих музикантів минулого.

Собран фактический материал об истории создания Национального всеукраинского музыкального союза и его творческой ячейки — Ассоциации гитаристов. Прослежены пути развития гитарного движения в Украине начала XXI века, от Первого всеукраинского фестиваля-конкурса гитарного искусства Валерия Петренко до событий современности.

Популяризации гитары способствует единственный специализированный журнал «Гитара в Украине», который регулярно выходит с 2008 года.

В итоге констатируем, что активная, разносторонняя деятельность Ассоциации гитаристов НВМС в значительной мере способствовала развитию украинского гитарного искусства в исполнительском и научно-педагогическом аспекте.

Ключевые слова: гитарное искусство, Ассоциация гитаристов, конкурс, фестиваль, педагог.

Kostyantyn Chechenya

Guitar movement in Ukraine at the beginning of the XXIst century

Abstract. The article studies the development of guitar art in Ukraine at the beginning of the XXIst century. This topic is virtually not researched in domestic musicology. All the research is primarily devoted to pan-European trends or regional school.

For the first time, this study analyzes various aspects of the activity of the Guitarists Association of the NUMU (National All-Ukrainian Music Union) presenting historical material on the formation of guitar art in Ukraine, and information on outstanding musicians of the past.

Factual material on the history of the National All-Ukrainian Music Union and the Association of Guitarists as its creative center has been gathered. The article traces the development of the guitar movement in Ukraine at the beginning of the new century from the First All-Ukrainian Festival-Competition of Guitar Art of Valery Petrenko to the presentday events. It emphasizes ways of development of competitive activity, the case of Oleg Stefaniuk Open Competition of Music Masters (2019), online competitions of performers "Guitar Play" and competition "Compoguitar".

The only specialized magazine Guitar in Ukraine, published regularly since 2008, facilitates the promotion of the guitar art.

Hence, the active and diverse activities of Guitarists Association of the NUMU have significantly contributed to the development of Ukrainian guitar art in the performing and academic-pedagogical aspect.

Keywords: guitar art, Association of Guitarists, competition, festival, pedagogue.